

Med nødvendighet ingen tilfeldighet

Bokanmeldelser

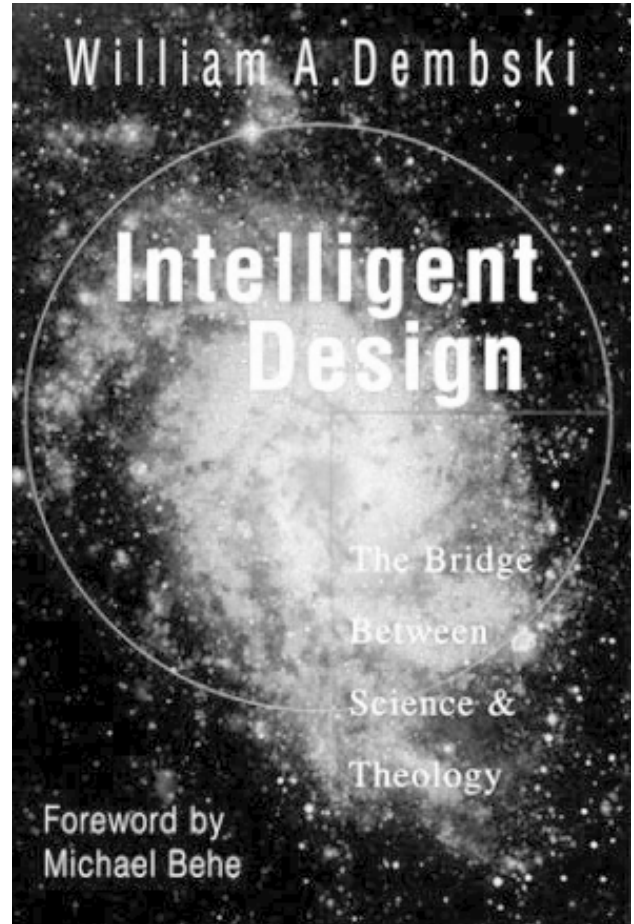
Av Gustav Tengesdal

Jaques Monods bok fikk på norsk tittelen *Tilfeldighet og nødvendighet*. Den ble på mange måter syttitallets versjon av den moderne trosbekjennelse om livets tilfeldige opphav. Det ble her understreket at evolusjonen var fullstendig blind og tilfeldig. Det fins ingen «skjult hånd» som på noen som helst slags måte styrer evolusjonen i noen bestemt retning. De tilfeldige kombinasjoner av atomer og molekyler som naturlig forekommer er den eneste «nyskapende» kraft som finnes. Det naturlige utvalg er det sorterende element som eliminerer alt som ikke er liv laga.

Erkedarwinisten Richard Dawkins skriver i innledningen til boka *The Blind Watchmaker*: «Biologi er studiet av kompliserte ting som gir inntrykk av å være designet for et formål». Men nobelprisvinneren Francis Crick minner oss om at «Biologer må hele tiden ha klart for seg at det de observerer ikke er designet, det har utviklet seg».

Det blir i dag reist alvorlige spørsmål ved holdbarheten av forestillingen om tilfeldighetenes skapende kraft. En voksende bevegelse i USA er samlet under benevnelsen «Intelligent Design Movement». Den består av vitenskapsmenn og andre med ulik faglig bakgrunn. Godt kjent er biokjemikeren Michael Behe (forfatter av boka *Darwin's Black Box*) og juristen Phillip Johnson (forfatter av boka *Darwin on Trial*, m.fl.). Men det er også flere matematikere, fysikere, statistikere, astronomer, filosofer og teologer. Bevegelsen er svært mangfoldig, men den er samlet om oppfatningen av at tilfeldigheter på ingen måte kan forklare livets mysterium.

En sentral figur har blitt matematikeren William Dembski. Spesielt er hans bok *The Design Inference* utgitt på Cambridge University

Press i 1998 blitt lagt merke til. Ordet «inference» betyr slutning eller følge og tittelen på norsk vil bli noe slikt som «Design-slutningen». Dette er ikke noe godt norsk ord, men vi kan kanskje si det med litt flere ord: «Den logiske slutning at fenomenet vi betrakter med all sannsynlighet er designet av en intelligent konstruktør». Undertittelen til boka er da «Utelukkelse av tilfeldighet gjennom små sannsynligheter».

I forordet til boka skriver matematikeren David Berlinski: «Hvordan kan vi skille hendelser som har en intelligent årsak fra hendelser som har en tilfeldig naturlig årsak? Dersom vi mangler en kausalteori, hvordan kan vi da avgjøre om en intelligent aktør handlet? Denne boka presenterer en pålitelig metode for å avgjøre om et fenomen har en intelligent årsak:

designslutningen.

Denne metoden avslører fenomener med en intelligent årsak ved å finne de typiske kjennetegn på intelligent design: Spesifiserte hendelser med liten sannsynlighet. Omtrent alt som skjer er svært usannsynlig, men når en høyst usannsynlig hendelse også passer inn i et på forhånd spesifisert mønster, så mister tilfeldighetene sin forklarende kraft. Denne metodikken brukes i en rekke sammenhenger allerede. Innenfor rettsmedisin, forskningen om livets opprinnelse og innenfor søket etter utenomjordisk intelligens.

Denne utfordrende og provoserende boka viser hvor ufullstendige tilfeldighetene er som forklaring innenfor vitenskapen og blåser nytt liv i de klassiske design-argumentene. Den bør være av spesiell interesse for vitenskaps- og religionsfilosofier, og for kompleksitetsteoretikere og statistikere.

Ved et årtusenskifte kommer spørsmål mange trodde vi hadde begravd for godt på ny til overflaten. Hva er for eksempel opphavet til den enorme biologiske kompleksitet, og hvordan kan vi forklare livets begynnelse? Vi er like langt fra noen forklaring i dag som Darwin var i 1859: Det vil si at vi ikke har peiling.

William Dembskis bok vil ikke bli det siste ord i debatten om intelligente årsaker, men den er et viktig bidrag til å få debatten i gang igjen. De som er enige med Dembskis synspunkter vil lese boken med stor fornøyelse, og de som ikke er enige vil trolig gjøre det de kan for å fortie den».

Høsten 99 kom så en ny bok fra Dembskis hånd: *Intelligent Design, The Bridge Between Science and Theology*. Denne gangen på et kristent forlag, Inter Varsity Press. Her går han mer rett på sak.

Vi kan sitere litt fra noen av bokanmeldelsene. Professor Thomas G. West ved Dallas University skriver: «Sann vitenskap er aldri dogmatisk. Den må forfølge de funn den gjør, hvor de enn måtte føre. Dembski argumenterer overbevisende for at de observasjoner som foreligger, spesielt innenfor biologi og biokjemi, uomtvistelig fører oss til den konklusjon at livet aldri kunne oppstått uten at en intelligent designer hadde skapt det. Dersom Dembski har rett, og det tror jeg han har, da er det uvitenskapelig å benekte Guds eksistens. Ved å velge sine argu-

menter så nøye har Dembski ikke bare gjort en stor tjeneste for vitenskapen. Også teologien har lenge vært hemmet av en aggressiv «vitenskapelig» påstand om at fornuften er troens fiende. Det er den ikke, og Dembski viser oss hvorfor den ikke er det».

Andre anmeldere skriver bl.a.:

«Berlinmurens fall vil fortone seg som en liten hendelse sammenlignet med den forestående oppløsning av den vitenskapelige naturalisme som Dembski her tar fatt på».

«William Dembski er informasjonsteoriens Isaac Newton, og siden vi lever i informasjonalderen gjør det Dembski til en av de viktigste tenkere i vår tid. Hans «lov om informasjonens bevarelse» representerer et avgjørende gjennombrudd. I boka *Intelligent Design* forklarer han betydningen av sine oppdagelser på en så klar måte at en vanlig leser vil kunne forstå. På en overbevisende måte diagnostiserer han tidens forvirring om forholdet mellom vitenskap og teologi, og han presenterer et lovende alternativ».

«William Dembskis «Intelligent Design» er et hovedverk innenfor den pågående fornyelse av intellektuell ansvarlighet som foregår blant reflekterte kristne. Alle med interesse og ansvar for hvordan forholdet mellom vitenskap og teologi påvirker vår kultur bør studere den nøye. I særdeleshet gjelder dette for ledere innenfor undervisning».

For egen del vil jeg tilføye at begge bøkene er absolutt lesverdige. De er ikke lettlesbare, og en god engelsk ordbok er til god hjelp, men de er et skikkelig verktøy for den som vil «ta enhver tanke til fange i lydighet mot Kristus».

The Design Inference (ISBN 0-521-62387-1) koster ca 500 kroner og er altså utgitt på Cambridge University Press.

Intelligent Design (ISBN 0-8308-1581-3) koster ca 250 kroner. Dette er boka for den som vil ha en litt lettere innføring i emnet, men som går grundig inn på emnet vitenskap-kristen tro.

Bøkene kan bestilles i vanlig bokhandel, men de kan også kjøpes raskt og rimelig på internett f.eks. fra engelske www.amazon.co.uk

---

Gustav Tengesdal er dr. scient.

*Institutt for tekniske fag, Norges Landbruks-
høgskole, N-1432 Ås*